

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra ODVÁRKOVÁ**
Osobní číslo: **H08588**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Výchovné působení Armády České republiky v současné době**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod 2. AČR jako celek 3. Vojenské školství 4. Rozdíly mezi vojáky s vojenským a civilním vzděláním 5. Výchova v AČR 6. Rozdíl ve výchově v AČR dnes a v minulosti 7. Voják profesionál x voják v záloze 8. Duchovní a psychologická služba v AČR 9. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ANTUŠÁK, E., Strategie a ekonomika v bezpečnostním systému České republiky, Praha : Agentura vojenských informací a služeb, 2002, str. 141, ISBN 80-7278-143-X PERNICA, B., Profesionalizace ozbrojených sil: trendy, teorie a zkušenosti , Praha : Ministerstvo obrany České republiky, 2007, str. 247, ISBN: 978-80-7278-381-6 PRŮCHA, J., Moderní pedagogika, Praha : Portál, 2007, str. 481, ISBN: 80-7367-047-X ROUŠAR, J., Česká republika a její profesionální armáda, Praha : Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2006, str. 159, ISBN: 80-7278-331-9

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Veteška, Ph.D.
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2011

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 24. března 2011

Petra Odvárková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jaroslavu Veteškovi, PhD. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Anotace

Práce je věnována výchovnému působení a vzdělávání v Armádě České republiky v současné době. Skládá se ze sedmi kapitol, které se věnují armádě samotné, jejím zaměstnancům, studentům, žákům či službám, které armáda poskytuje, a které mají vliv na výchovu a vzdělávání. Samostatná kapitola je věnována školám a vojenskému zařízení, kde je poskytováno vojenské vzdělávání. Uvedeny jsou také změny ve výchově před a po vstupu do NATO a před a po profesionalizaci armády v České republice. Jedna z kapitol se týká vojáků v záloze. Rozebrána je tu duchovní a psychologická služba Armády České republiky.

Klíčová slova

Armáda, profesionální voják, voják z povolání, vzdělávání, výchova

Title

Educational Influence of the Czech Army at Present

Abstract

The thesis deals with educational activities in the Czech Army at present. It consists of seven chapters that are focused on the army itself, its staff, students, pupils or services which the army provides and which influence education. One of the chapters is devoted to schools and military institutions where military education is provided. The changes in education before and after entering to the NATO and before and after professionalization of the army in the Czech Republic are also introduced. One of the chapters regards soldiers in reserve. Religious and psychological service in the Czech Army is analysed, too.

Keywords

Army, professional soldier, education

Obsah

1	Úvod	9
2	Armáda České republiky jako celek	10
2.1	Armáda České republiky	10
2.2	Složky Armády České republiky	12
2.3	Legislativa týkající se vojáků z povolání	13
2.4	Armáda České republiky a její zaměstnanci	15
2.5	Podmínky pro vstup do Armády České republiky	16
2.6	Účast vojáků Armády České republiky v zahraničních misích	16
3	Vojenské školství.....	18
3.1	Střední vojenská škola.....	19
3.2	Vysoké školy	21
3.2.1	Univerzita obrany	21
3.2.2	Univerzita Karlova v Praze.....	25
3.3	Velitelství výcviku – Vojenská akademie	25
4	Rozdíly mezi vojáky s vojenským a civilním vzděláním	28
4.1	Motivy lidí bez vojenského vzdělání ke vstupu do Armády České republiky	28
4.2	Postavení vojáků s civilním a vojenským vzděláním v Armádě České republiky.....	30
5	Výchova v Armádě České republiky	32
5.1	Výchovné působení ve vojenských školách	32
5.2	Výchovné působení mimo školu.....	33

6	Rozdíl ve výchově v Armádě České republiky dnes a v minulosti.....	34
6.1	Výchova před a po profesionalizaci Armády České republiky	34
6.2	Armáda České republiky před a po vstupu do NATO	35
7	Voják profesionál x voják v záloze	37
7.1	Aktivní záloha ozbrojených sil	37
7.2	Svaz vojáků v záloze.....	39
8	Duchovní a psychologická služba v Armádě České republiky	41
8.1	Duchovní služba	41
8.2	Psychologická služba	43
	Závěr	45
	Použitá literatura a internetové zdroje.....	46
	Seznam příloh.....	49

Úvod

Bakalářská práce nazvaná Výchovné působení Armády České republiky v současné době charakterizuje vzdělávání a analyzuje sociální působení na vojáky. Toto téma jsem si vybrala z důvodu, že mě práce vojáků, zejména profesionálních vojáků, vždy zajímala. V posledních letech jsem získala pár známých mezi lidmi, kteří jsou v armádě zaměstnaní. Poté mě jejich práce začala zajímat ještě více, měla jsem více možností se o ní něco dozvědět a slyšela jsem o jejich práci i jiné věci, než která prezentovala média.

Účelem práce tedy je poukázat na to, jaké jsou možnosti vzdělávání v rámci armády a jejího celkového působení na studenty nebo již pracující vojáky. Studium a práce v armádním prostředí totiž na lidi působí odlišně než studium či práce v civilní sféře.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol, z nichž první je věnována samotné Armádě České republiky, tedy tomu co je armáda, kdo ji řídí, jak je možné ji dále dělit, jaká je legislativa upravující práci profesionálních vojáků, kdo je v armádě zaměstnán, jak se člověk může stát vojákem z povolání a je zde podkapitola věnovaná zahraničním misím. Druhá kapitola se zabývá vojenským školstvím a možnostmi, kde vojenské vzdělání získat. Kapitola třetí řeší rozdíly mezi vojáky s vojenským a civilním vzděláním, jejich motivy ke vstupu do armády a následné postavení v ní. Výchova v Armádě České republiky je čtvrtou částí práce. Zde je rozebráno výchovné působení ve škole a mimo školu. Další kapitola se zabývá rozdíly ve výchově v armádě dnes a v minulosti, zejména před a po profesionalizaci armády a před a po vstupu do NATO. Předposlední z kapitol řeší téma voják profesionál a voják v záloze. Zde je ukázán rozdíl mezi prací profesionálního vojáka a službou v aktivní záloze. Vojáci v záloze mají také svůj svaz, který je zde také uveden. Poslední z kapitol se zabývá duchovní a psychologickou službou v Armádě České republiky.

1 Armáda České republiky jako celek

V následující kapitole je charakterizováno, co je Armáda České republiky (AČR), kdo stojí v jejím čele, jak se dále dělí a kdo jsou její zaměstnanci. Také zde uvádím, jak je možné stát se profesionálním vojákem.

1.1 Armáda České republiky

Armáda České republiky je nejvýznamnější složkou ozbrojených sil České republiky. Ozbrojené síly (OS) jsou členěny na AČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Tato instituce se řídí zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky (ČR). Základním posláním OS je připravovat se k obraně našeho státu a bránit jej proti napadení. Není to však jediný úkol AČR, ta se musí také řídit smluvními závazky republiky o společné obraně proti napadení. Naše republika se stala součástí ozbrojených sil NATO v roce 1999, k těmto OS má také určité povinnosti, zejména se musí podílet na mírových operacích a záchranných humanitárních akcích. V budoucnu je možnost vzniku nadnárodních sil. Existuje jistá prognóza pro bezpečnost a obranu v letech 2015 až 2025, která říká, že „malé státy, mezi něž ČR patří, by měly vyvinout politickou a diplomatickou aktivitu k tomu, aby nadnárodní síly vznikly. Je to pro ně jediná racionální cesta, jak ekonomicky efektivně a současně na nejvyšší technologické úrovni zajišťovat obranu a bezpečnost svých občanů.“¹

Nejvyšším velitelem armády je hlava republiky, prezident republiky. V současné době tedy v čele stojí Prof. Ing. Václav Klaus, CSc. Největší složkou OS je právě AČR. Tu řídí Generální štáb (GŠ), v jehož čele stojí náčelník. Současným náčelníkem GŠ je armádní generál Vlastimil Pícek. Samotný GŠ má poměrně složitou strukturu, součástí jsou různé odbory a sekce. Jako příklad mohu jmenovat Odbor vojenského zdravotnictví Ministerstva

¹ JANOŠEC, Josef. *Bezpečnost a obrana České republiky 2015 - 2025*. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2005. 200 s. ISBN 80-7278-303-3

obranu (MO), Odbor vojenského letectví MO, Sekce logistiky MO či Sekce plánování sil MO.

Tím, kdo má na starosti celé OS, je ministr obrany, který řídí Ministerstvo obrany. V současné době je jím RNDr. Alexandr Vondra. Ministr má tři své náměstkyně. Prvního náměstkyně ministra obrany, náměstkyně pro personalistiku a náměstkyně pro ekonomiku. „Součástí resortu obrany jsou Ministerstvo obrany, společné síly, síly podpory a výcviku, Vojenská policie, Vojenské zpravodajství, správní úřady vytvářené příslušnými zákony, státní podniky a příspěvkové organizace zřizované MO a další subjekty, jejichž činnost a použití se specifickým charakterem odlišuje od ostatních sil.“²

MO je hlavním orgánem státní správy pro zajišťování obrany republiky. Kromě řízení armády je jeho úkolem správa vojenských újezdů. Toto ministerstvo navrhuje různá opatření vládě ČR, Bezpečnostní radě ČR a prezidentovi republiky. Dále také organizuje spolupráci s armádami jiných evropských států. Tyto opatření by měly sloužit k zajištění obrany naší vlasti.

Pro budoucí působení OS se vytvářejí různé strategie, cíle a zájmy, které by měla prosazovat bezpečnostní politika. „Úkolem bezpečnostní politiky je rovněž prosazovat strategické zájmy, které ČR zajistí takové podmínky a mezinárodní postavení, které budou prospívat její bezpečnost a ekonomické prosperitě. Strategické zájmy vycházejí z reálných možností a ambicí ČR a k jejich uspokojování jsou užívány prostředky přiměřené situaci a zohledňující životní zájmy.“³

V současné době ministr obrany RNDr. Alexandr Vondra pracuje na přípravě Bílé knihy, která by měla ukázat, co se s AČR bude v nejbližších měsících a letech dít. Bílá kniha by měla vyjít na jaře letošního roku. Na sestavení tohoto dokumentu spolupracuje komise, která čítá 15 lidí. Komise není složená pouze ze zaměstnanců AČR, ale také

² ROUŠAR, J., Česká republika a její profesionální armáda, Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2006, str. 159, ISBN: 80-7278-331-9

³ ANTUŠÁK, Emil. *Strategie a ekonomika v bezpečnostním systému České republiky*. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2002. 141 s. ISBN 80-7278-143-X

například z civilistů či pracovníků MO. V červenci by mělo být projednáváno schválení tohoto dokumentu v Parlamentu ČR.

1.2 Složky Armády České republiky

Armáda České republiky je jednou ze složek OS, dále se sama také dělí. Na základě zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky a znění pozdějších předpisů, funguje vojenské zpravodajství. „Zpravodajské služby jsou státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky.“⁴ Vojenské zpravodajství se zabývá informacemi zaměřenými na různá ohrožení republiky a její obrany. Ředitel této složky je plně odpovědný ministru obrany.

Vojenská policie má za úkol zejména ochranu OS, vojenských objektů a materiálu a ostatního majetku státu, který spravuje MO. Na starosti má také prevenci, která vede ke snižování trestné činnosti v ozbrojených silách, ale jejím posláním je i trestní represe. Náčelník Vojenské policie je přímým podřízeným ministra obrany. Vojenská policie má svá velitelství v Praze, Táboře, Staré Boleslavi a v Olomouci. Tuto armádní policii lze dále rozdělit na službu odhalování a dokumentaci trestné činnosti a dopravní, pořádkovou a ochrannou službu. Součástí jsou dále i specializovaná pracoviště, např. analyticko informační pracoviště, automatizace řízení či pracoviště kriminalistické techniky a expertíz.

Jak jsem se již zmínila, ozbrojené síly v míru se člení na AČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Vojenská kancelář prezidenta republiky zabezpečuje úkoly, které souvisí s úlohou prezidenta republiky, jakožto vrchním velitelem ozbrojených sil. Další úkoly souvisí s řízením Hradní stráže. Kancelář prezidenta vede náčelník, kterého jmenuje nebo odvolává sama hlava státu, které je náčelník také přímo podřízen. Hlavní součástí Hradní stráže jsou dva strážní prapory, rota zabezpečení a hudba Hradní stráže.

⁴ ROUŠAR, J., Česká republika a její profesionální armáda, Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2006, str. 159, ISBN: 80-7278-331-9

Složka zajišťuje ceremoniály, které jsou povinností prezidenta republiky. Do těchto ceremoniálů patří jmenování členů různých institucí. Např. jsou takto jmenováni soudci, členové vlády, rektori vysokých škol a generálové. Úkolem hradní stráže je dále organizace a zajištění vojenských poct při přijímání významných návštěv. Další povinností je ochrana Pražského hradu, zámku Lány a dalších objektů, kde dočasně pobývá prezident republiky a jeho hosté.

1.3 Legislativa týkající se vojáků z povolání

Dle mého názoru nejdůležitějším zákonem, kterým se AČR řídí, je zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Zabývá se veškerými náležitostmi, které se týkají výkonu vojenské služby. Tento zákon se dělí na deset částí, které se dále dělí na části menší.

První část se zabývá tím, kdo je voják z povolání, jak může být povolán do služebního poměru a dalšími věcmi, které se týkají nástupu lidí do armády. Všichni by měli mít stejné šance na přijetí a neměla by se zde objevit diskriminace.

Část druhá se týká vzniku služebního poměru, jeho průběhu a změny, a také jeho zániku. Rozebírány jsou zde hodnosti, které vojákům náleží. Zařazen je sem i výkon a doba služby, dovolená a služební volno, na které mají vojáci nárok a zvláštnosti průběhu služby. Dočíst se zde můžeme také o zvláštnostech průběhu služby vojáků.

V další „kapitole“ zákona jsou rozebírána občanská a kázeňská práva. Je zde tedy ukázáno, jaká má práva voják a s tím související povinnosti jeho nadřízených, dále pak kázeňská pravomoc, odměny a tresty a jejich ukládání. Voják profesionál například nesmí být členem žádné politické strany a nesmí pořádat bohoslužby, pokud to brání zájmům služby.

Část čtvrtá se zabývá péčí o vojáky, například má MO zajišťovat vojákům vhodné podmínky pro výkon služby jako je zdravotní péče, vytváření příznivých podmínek pro stravování vojáků a zajišťování vojákům ubytování. Před zánikem služebního poměru může armáda poskytnout vojákovi rekvalifikaci, kterou uhradí stát. Rekvalifikace je možná

po odsloužení šesti let služby v AČR. Ve čtvrté kapitole je také určeno, kdy má voják nárok na pohřeb se všemi vojenskými poctami.

Pátou částí je zabezpečení vojáků, zejména platy a různé příspěvky, které lidé zaměstnaní v armádě pobírají. Rozebírány jsou zde také ale další náležitosti jako zajištění výstroje a přepravy.

Bezpečností a ochranou zdraví se zabývá další z částí zákona. Jsou zde uvedeny dva druhy povinností a to povinnosti nadřízených a povinnosti vojáka.

Náhrada škody, tak zní název sedmé z kapitol. Touto náhradou škody se rozumí jak škoda, která byla způsobena vojákem státu, tak i škoda, která byla způsobena na vojákovi.

Část osmá se týká výsluhových náležitostí. „Stát poskytuje s přihlédnutím k náročnosti služby vojáka, v závislosti na době trvání služebního poměru a důvodech jeho zániku, výsluhové náležitosti, kterými jsou výsluhový příspěvek, odbytné, odchodné a úmrtné.“⁵

Část číslo devět se zabývá vším, co se týká rozhodování ve věcech služebního poměru. Závěrečnou částí jsou společná, přechodná a závěrečná ustanovení. Zejména jsou zde rozebírána promlčení a zánik práv a nároků, či přechod práv a povinností, úprava výsluhových povinností.

Dále jsou tu uvedeny různé změny znění zákona. Od 1. ledna 2011 vstoupila v platnost novela tohoto zákona, kterou se mění zejména dávky a odškodnění vojáků. Také se po částečné změně zákona mění vojenská hodnosti, které se tímto vrací k hodnostnímu označení armády, které bylo používáno v období první republiky. Upraveno je tu přijetí do služebního poměru a jeho ukončení, kdy se zde hovoří o vojácích, kteří se nacházejí v trestním řízení.

Tento zákon samozřejmě není jedinou legislativní úpravou, která se týká AČR. Dalšími zákony, které se podílejí na fungování armády, jsou ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených

⁵ Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání

silách České republiky, zákon č. 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze, zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon). Všechny tyto jmenované zákony spadají do Branného zákonodárství a jsou základními zákony, kterými se Ministerstvo obrany řídí.

Dalšími zákony v působnosti MO jsou: zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, zákon č. 214/2004 Sb., o zřízení Univerzity obrany, zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky a zákon č. 124/1992 Sb., o vojenské policii.

1.4 Armáda České republiky a její zaměstnanci

V AČR nemusejí být zaměstnání pouze vojáci z povolání, ale také občanskí zaměstnanci, kteří sice pro armádu pracují, ale nejsou vojáky z povolání. Jsou to civilní zaměstnanci. Od vzniku ČR každým rokem počet vojáků i státních zaměstnanců klesá.

Od 1. 1. 2005, tedy od vzniku profesionální armády, zde nejsou vojáci základní služby. Nejvyšší počet této složky armády byl v roce 1993 a bylo jich více jak 68 tisíc. V daném roce dokonce převyšovali počet profesionálních vojáků a občanských zaměstnanců dohromady. Celkově měl tehdy resort Ministerstva obrany 63 335 zaměstnanců, k počátku loňského roku (2010) jich bylo téměř o polovinu méně. Samotných vojáků z povolání bylo opět k začátku roku 23 136. Ovšem v roce 2011 se opět budou čísla zřejmě snižovat. Tyto čísla jsou uvedena na oficiálních stránkách Ministerstva obrany.

Stejně jako klesá počet vojáků, tak se postupně snižuje i počet měst s vojenskými posádkami. V dnešní době můžeme najít 22 vojenských posádek v různých městech ČR. Posádky nejsou ovšem všechny stejné. Posádky a tedy i vojáci mají své specializace. Například v Bechyni sídlí 15. ženijní brigáda, v Hradci Králové je Nemocniční základna a 7. polní nemocnice, Jince jsou domovem pro 13. dělostřeleckou brigádu a její oddíl. Počty se nesnižují jen mezi lidmi ale také mezi technikou.

1.5 Podmínky pro vstup do Armády České republiky

Pokud se člověk chce stát profesionálním vojákem, musí splnit určité podmínky. Samozřejmě je, že musí být občanem České republiky a být starší osmnácti let. Nesmí být členem žádné politické strany či hnutí a odborové organizace. Pokud má opravdu zájem o vstup do armády, je třeba navštívit Krajské vojenské velitelství, kde mu pomohou posoudit jeho uplatnění v armádě. Také zde pomáhají s formalitami a pošlou zájemce na personální oddělení, které je v Praze či v Olomouci. To ještě ale není vše. Je třeba uspět ve výběrovém řízení, to se skládá ze tří částí. Těmito částmi jsou zdravotní způsobilost, psychotesty a fyzické testy. Pokud zájemce v testech uspěje, je mu nabídnuto služební zařazení. Jestliže zájemce souhlasí se zařazením, pomalu začíná jeho kariéra profesionálního vojáka. Jakožto nový voják z povolání musí daná osoba projít přípravnou službou ve výcvikové základně, která sídlí ve Vyškově. Zde stráví několik měsíců výcvikem. Poté se odebere ke své jednotce a opravdu se z něj stává profesionální voják. Důležitou věcí ale je, aby voják vykonal slavnostní přísahu, ve které se zaváže ke službě a obraně České republiky. Zpravidla se přísaha vykonává měsíc po nástupu do výcviku.

1.6 Účast vojáků Armády České republiky v zahraničních misích

Služba v armádě se neodehrává pouze na daných místech, kde jednotky či útvary sídlí. Vojáci mohou jezdit na různá cvičení, kde zvyšují své dovednosti a trénují činnosti, které není možné v jejich kasárnách provádět. Voják profesionál může být na čas či nastálo odvelen na jiný útvar. Dále mohou vojáci vyjet do různých zahraničních misí. Od konce roku 1990 se naše republika připojila k mírovým misím. Díky tomu taktéž plní závazky, které plynou ze smlouvy se Severoatlantickou aliancí. Zdůrazňuji, že AČR se účastní pouze mírových, ne bojových misí. Typickým příkladem mohou být mise v Afghánistánu a Kosovu. V těchto misích se čeští vojáci podílejí především na střežení objektů a hlídkové oblasti ve svěřeném sektoru.

Dle Ministerstva obrany jsou v současné době tři místa v Afghánistánu, kde působí čeští vojáci. Těmito místy jsou Lógar, Šarana a Wardak, kde české jednotky nejen střeží objekty, ale také pomáhají při výcviku Afghánské národní armády. V Somálsku čeští

vojenští profesionálové pomáhají s dodávkami potravin a pomoci pro utečence. V mírové misi na Sinaji působí tři důstojníci naší armády, kteří mají za úkol dohlížet na dodržování mírové dohody mezi Egyptem a Izraelem. Operace Althea má zase za úkol zachovat bezpečí a mír a přispět k většímu pokroku Bosny a Hercegoviny. Dále jsou české jednotky nasazeny v Kosovu.

Dostat se do takovéto mise může být poměrně obtížné. Dle publikace Armáda České republiky a zahraniční mise, musí uchazeč podat žádost o zařazení do mise. Nejedná se pouze o zjištění, koho si vlastně velitelé na misi představují a kontaktování pověřené osoby, ale také je nutné vykonat „Předběžný personální pohovor“, který se společně s kopií posledního hodnocení, ověřeným zápočtem doby odborné praxe, ověřeným posledním platovým výměrem, ověřenými kopiemi záznamů o dovolených a trestech a platným lékařským vysvědčením podává jako žádost o zařazení do zahraniční mise.

2 Vojské školství

Armáda má v současné době několik samostatných institucí, které se zabývají vzděláváním. Každá plní jiné poslání. Ovšem ve všech těchto školách, jako ostatně ve všech jiných, probíhají edukační procesy. Edukačními procesy dle Pedagogického slovníku rozumíme „všechny takové činnosti, při nichž se nějaký subjekt učí, obvykle za působení (přímého nebo zprostředkovaného) jiného subjektu, který vyučuje či instruuje.“⁶ Do této vzdělávací soustavy se řadí vysoké školy, střední škola a Vojská akademie. Všechny mají za úkol vzdělávat studenty v různých oborech pro práci v armádě nebo poskytovat různá proškolení pro již zaměstnané vojáky z povolání.

„V armádách demokratických států se vytvářejí principy morálky vojské profese na základě norem společenské morálky. Jako výsledek jejich tvořivé aplikace na podmínky vojského prostředí vznikají jednotlivé typy mravních kodexů, v nichž jsou obsaženy obecné i specifické požadavky na vojského profesionála a rozpracovány principy a normy jeho jednání a chování v mírových i bojových situacích.“⁷ Toto platí jak pro vstup do armády jako do zaměstnání, ale také pro vstup na Univerzitu obrany, ostatně studium na této univerzitě je bráno jako zaměstnání.

Asi jako všech škol se i těch vojských týká pojem kultura školy. Dle publikace přímo nazvané Kultura školy jde o „optimální stav, který zároveň upozorňuje na nedostatky současného stavu. Zahrnuje přání (jakou bychom chtěli školu mít), očekávání (jaká by měla škola být) a normativnost procesu vzdělávání (co a jak škola plní).“⁸

⁶ PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. 400 s. ISBN 80-7178-772-8

⁷ KŘIVÁNEK, Arnošt. Vojská profesní etika a mravní kodex vojské organizace. In *Vojský profesionál v měnícím se světě 21. století*. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojských informací a služeb, 2007. s. 311. ISBN 978-80-7278-416-5

⁸ POL, Milan, et al. *Kultura školy : Příspěvek k výzkumu a rozvoji*. Brno : Vydavatelství Masarykovy univerzity, 2006. 217 s. ISBN 80-210-3746-6

Podle publikace Královéhradecké univerzity nazvané Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole existují obecné požadavky na dovednosti člověka, které předurčují jeho úspěšnost a jsou jimi schopnost kritického myšlení, samostatnost a odpovědnost, sociální dovednosti, flexibilita v reagování na změny a schopnost řešit problémy.

2.1 Střední vojenská škola

V současné době má AČR ve své působnosti jednu střední školu. Tou je Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové. Střední škola je zakončena maturitní zkouškou a důležitá je zde také příprava pro další studium na vysokých vojenských školách a následující profesionální kariéru. Dříve, během druhé světové války, byl v areálu dnešní školy zajatecký tábor, zajatců tudy prošlo více jak čtyři a půl tisíce. Ale vojenský potenciál získal tento areál již v roce 1934, kdy sem byla umístěna československá jednotka. Následujícího roku, přesněji 1. 9. 1935, tu působilo Státní vojenské reformované reálné gymnázium. Po válce, do roku 1949, zde působilo tankové vojsko. Poté se sem opět vrátilo vzdělávání. Do roku 1969 tady působila Vojenská škola Jana Žižky, poté se proměnila ve Vojenské gymnázium Jana Žižky, které existovalo až do roku 1996. V tomto roce byla zřízena Střední technická škola Ministerstva obrany. „Jejím posláním se stala výchova všestranně připravených profesionálů v duchu nejlepších demokratických tradic našeho národa. Škola spolupracuje s řadou organizací. Na prvním místě je to Československá obec legionářská, která nad ní převzala patronát. Od října roku 1997 nese čestný název "Škola Čs. Obce legionářské" a jako výraz ocenění spolupráce při výchově mladé generace jí byl předán legionářský prapor.“⁹ Dle publikace 70 let vojenské školství v Moravské Třebové zde mezi lety 1992 – 1998 fungovala také odborná škola Vojenské policie. Od počátku roku 2006 zde není již pouze střední škola, ale také

⁹ *Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové* [online]. 2008 [cit. 2011-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.stsmo.cz/>>

vyšší odborná škola, díky čemuž se mění název, který zní: Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové.

Jak jsem již zmínila, lidé jsou zde vzděláváni pro armádu, především pro studium na vysokých vojenských školách či pro profesionální kariéru. Uplatnění by však měli najít také v civilních zaměstnáních. V současné době nabízí střední škola dva studijní obory čtyřletého denního studia. Těmi jsou technické lyceum a elektrotechnika.

Tato škola má své specifické podmínky pro přijetí. Uchazeč musí být občanem Evropské unie, musí mít neporušenou občanskou bezúhonnost, podmínkou je také úspěšné složení přijímacích zkoušek z českého a jednoho cizího jazyka, matematiky, tělesné zdatnosti a psychodiagnostických testů, musí mít úspěšně ukončenou povinnou školní docházku. Je třeba také prokázat velmi dobrou tělesnou zdatnost a velmi dobrý zdravotní stav. Ten posuzuje vojenská nemocnice. Pro studenty technického lycea jsou připraveny také zájmové činnosti a akce. Těmi mohou být exkurze, při kterých žáci navštíví různé vojenské útvary, plavecký a lyžařský výcvik, řidičský výcvik či putovní tábory a soustředění.

Škola nenabízí pouze denní čtyřleté studium, ale i tříleté dálkové studium. Nabízí možnost studovat obor podnikání. Tato možnost je určena pouze pro vojáky z povolání a občanské zaměstnance AČR, kteří ukončí studium maturitní zkouškou.

Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové má ve své nabídce také jazykové kurzy, které jsou zakončeny zkouškou dle normy STANAG. Dále je možné zde absolvovat kurz výpočetní techniky, kde je možnost získat evropský doklad o počítačové gramotnosti.

Jak jsem již zmínila a jak napovídá název školy, nenachází se zde pouze střední škola, ale také vyšší odborná škola. Zde se otevírá obor ochrana vojsk a obyvatelstva. Studium je zakončeno jako na ostatních vyšších odborných školách absolutoriem a absolventi získávají titul DiS. Při získání tohoto titulu se ze studentů stávají diplomovaní specialisté v oboru ochrany vojsk a obyvatel.

2.2 Vysoké školy

V současné době je možné studovat vojenské obory na dvou vysokých školách ve třech městech. První z možností, kam mohou zájemci o vojenská studia podat přihlášky, je Univerzita obrany, která má dvě fakulty v Brně a jednu v Hradci Králové. Druhou z možností je Univerzita Karlova v Praze.

Na vysokých školách lze studovat bakalářské a magisterské studijní programy. Dle Ivany Švarcové a jejích Základů pedagogiky je „bakalářský studijní program zaměřen zejména na přípravu k výkonu povolání, při nichž se bezprostředně využívají soudobé poznatky a metody; obsahuje též vybrané teoretické poznatky.“¹⁰ Oproti tomu by měl být magisterský program „zaměřen na získání teoretických poznatků založených na současném stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, na zvládnutí jejich aplikace a na rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti.“¹¹

2.2.1 Univerzita obrany

Univerzitu obrany v Brně tvoří Ústav ochrany proti zbraním hromadného ničení, Centrum jazykové přípravy, Centrum tělesné výchovy a sportu a samozřejmě také samotné fakulty. Fakulty spadající pod tuto vysokou školu jsou tři – Fakulta ekonomiky a managementu, Fakulta vojenských studií a Fakulta vojenského zdravotnictví. Univerzita obrany (UO) byla založena na základě zákona č. 214/2004 Sb., o zřízení Univerzity obrany. Vznik školy se datuje k 1. 9. 2004 a opírá se o sloučení tří samostatných vzdělávacích zařízení. Sloučena byla Vojenská akademie v Brně, Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové a Vysoká vojenská škola pozemního vojska ve Vyškově. „Hlavním posláním Univerzity obrany (UO) je šíření vzdělanosti, rozvoj myšlení a nezávislého vědeckého bádání v oblastech důležitých pro bezpečnost

¹⁰ ŠVARCOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha : VŠCHT Praha, 2008. 315 s. ISBN 978-80-7080-690-6

¹¹ ŠVARCOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha : VŠCHT Praha, 2008. 315 s. ISBN 978-80-7080-690-6

České republiky a plnění jejích spojeneckých závazků.¹² Obory, na které UO připravuje, jsou vojenského, vojensko-manažerského, ekonomického, zdravotnického a technického rázu.

Na škole nemusí studovat pouze lidé, kteří se chtějí stát profesionálními vojáky, ale UO poskytuje i civilní vzdělání. Studovat zde mohou také zahraniční studenti. Vzdělání na této škole je srovnatelné s ostatními vysokými školami. Univerzita nabízí studium s možností Bc., Ing., Mgr., MDDr., MUDr. a Ph.D. Je zde nabízena prezenční či kombinovaná forma studia.

Jako první z fakult UO můžeme jmenovat Fakultu ekonomiky a managementu, která vznikla 1. září 2003 díky sjednocení Fakulty řízení vojenských systémů a Fakulty ekonomiky obrany státu a logistiky, která spadala pod Vysokou vojenskou školu pozemního vojska ve Vyškově. Fakulta vznikla na základě rozkazu ministra obrany České republiky. Tato oborově vymezená část univerzity nabízí studijní program Ekonomika a management, jehož součástí jsou obory Vojenský management a Ekonomika obrany státu. Studium na fakultě probíhá v kombinované i prezenční formě. Lze zde absolvovat bakalářské, magisterské i doktorské studium. Na této fakultě můžeme také nalézt Katedru celoživotního vzdělávání. Dle Jana Bartáka „celoživotní učení v jeho aktuálním významu představuje zásadní změnu pojetí vzdělávání, kdy všechny možnosti učení – ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému, či mimo ně – jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním, a který umožňuje získávat kvalifikace a kompetence různými cestami kdykoli během celého života.“¹³ Podle Milana Beneše „se v dnešní době musí učit a vzdělávat takřka každý. Ve skutečnosti se ale značná část populace systematicky neučí a nevzdělává, i když nutnost celoživotního vzdělávání většina občanů uznává.“¹⁴

¹² Univerzita obrany [online]. 2008 [cit. 2011-02-02]. Dostupné z WWW: <www.unob.cz>

¹³ BARTÁK, Jan. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha : Alfa, 2008. 100 s. ISBN 978-80-87197-12-7

¹⁴ BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha : Grada Publishing, 2008. 135 s. ISBN 978-80-247-2580-2

Vznik Fakulty vojenských technologií se datuje k 1. září 2003, kdy byly spojeny dvě jiné fakulty. Těmi byly Fakulta vojenskotechnická – druhů vojsk a Fakulta letectva a protivzdušné obrany Vojenské akademie v Brně. Studium na této fakultě je zaměřeno zejména na elektrotechnické, geografické, meteorologické a strojní oblasti. Zde je nabízeno velké množství studijních programů, které jsou určeny pro zájemce o vojenské i civilní studium. V letošním roce by mělo být možné skládat přijímací zkoušky na obor Zbraně a munice, Bojová a speciální vozidla, Ženižijní technologie, Letecká a raketová technika, Letecké elektrotechnické systémy, Radiolokace, Automatizované systémy velení a řízení, Komunikační a informační systémy a Vojenská geografie a meteorologie. Toto jsou obory určené pro vojenské i civilní studium. Dále jsou zde nabízeny obory pouze pro vojáky z povolání, jedná se o obor Letový provoz a Vojenská chemie. Obor Materiály a technologie speciální výroby je naopak určen pouze pro civilní studium.

Poslední ze tří fakult UO, tedy Fakulta vojenského zdravotnictví, se nenachází v Brně jako fakulty předešlé, ale je umístěna v Hradci Králové. Působí jako vzdělávací a vědecké centrum. Fakulta spolupracuje s institucemi Univerzity Karlovy, které sídlí také v Hradci Králové. Jedná se o Lékařskou fakultu a Farmaceutickou fakultu. Studenti jsou zde připravováni pro službu v armádě související se zdravotnictvím. Studovat lze tříletý bakalářský obor Zdravotnický záchranář, šestiletý magisterský obor Vojenské všeobecné lékařství a pětileté magisterské obory Vojenské zubní zdravotnictví a Vojenská farmacie. Na fakultě je také možnost studovat doktorské studijní programy v prezenční i kombinované formě. Nabízené doktorské programy jsou zaměřené na epidemiologii, infekční biologii, lékařskou mikrobiologii, toxikologii, vojenskou hygienu, vojenskou chirurgii, vojenskou radiobiologii a vojenské vnitřní lékařství. Fakulta zajišťuje různé kurzy první pomoci.

Jednou z dalších institucí UO je Ústav ochrany proti zbraním hromadného ničení. Nejdůležitější činností ústavu je základní a aplikovaný výzkum, vědecko-výzkumné služby a pedagogická činnost. Probíhá zde příprava specialistů v oboru ochrany proti zbraním hromadného ničení. To lze studovat jako vysokoškolský obor. Instituce také pořádá různé specializační a kariérové kurzy a kurzy pro zahraniční specialisty. Dříve zde působily další dva ústavy – Ústav operačně taktických studií a Ústav strategických studií. Na UO působí Centrum jazykové přípravy a Centrum tělesné výchovy a sportu.

Studenti, kteří studují vojenské obory, netráví veškerý čas v učebnách, ale jezdí například na různá taktická cvičení mimo prostory univerzity. Absolventi jsou rovněž připraveni pro službu v jednotkách AČR jak přímo v republice, tak i v zahraničních misích. Další rozdíly mezi studenty vojenských a civilních oborů spočívají v tom, že studenti – vojáci pobírají po celý rok plat, který v současné době činí 11 450 korun za měsíc, ale oproti studentům civilním, nemají prázdniny, vybírají si pouze dovolenou a osobní volna. Dále student na vedoucích funkcích pobírají příplatek 500 Kč za měsíc, vojákům je propláceno jízdné 1 krát za měsíc, pokud jedou za rodinou do místa svého bydliště. Vojenští studenti mají možnost čerpat různé příspěvky a půjčky, mají ubytování na internátu v Brně zdarma, stravování mají dotované MO. Vybraní studenti mohou absolvovat měsíční kurz ve Velké Británii za účelem zlepšení anglického jazyka, tento kurz je také zdarma. Studenti – civilisté si ubytování na internátě sami hradí. Společně pro všechny studenty jsou prospěchová stipendia, všichni mohou studovat dva cizí jazyky a mají možnost navštěvovat daná sportovní a kulturní zařízení zdarma. Pro studenty z nevojenské sféry jsou připravena další stipendia, zejména ubytovací, tvůrčí a sociální stipendium. Civilní studenti mají nárok na slevy jako na ostatních vysokých školách a mohou získat průkaz ISIC. Ačkoli podle předchozího výčtu přichází zdání, že vojenští studenti mají výhody oproti civilním studentům, není tomu tak. Jednou z podmínek pro přijetí na vojenské obory je splnění Testu fyzické zdatnosti. U vojáků panuje větší disciplína, musí striktně dodržovat dané podmínky, v průběhu studia musí alespoň jednou za měsíc držet 24 hodinovou službu a musí jednou měsíčně splnit podmínky střeleb z ručních zbraní. Rodiče studentů vojenských oborů nemají právo na daňové zvýhodnění a přiznání sociálních dávek za své děti. Poslední důležitou podmínkou, kterou se odlišují vojenští a civilní studenti UO, je závazek k setrvání ve službě AČR. Absolventi musí ve službě u armády setrvat alespoň 2x déle než kolik studovali let. Pokud tedy jeden voják z povolání studoval na UO 3 roky, musí dalších 6 let sloužit armádě. Jestliže tento závazek nedodrží, bude muset svá studia uhradit.

Uchazeč, který má zájem o studium vojenského oboru, musí splňovat podmínky pro přijetí do AČR, které udává zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání.

2.2.2 Univerzita Karlova v Praze

Další z možností, kde lze studovat vysokoškolský vojenský obor, je Katedra vojenské tělovýchovy Univerzity Karlovy v Praze. Katedra spadá pod Fakultu tělesné výchovy a je možné zde studovat prezenční i kombinovanou formou. Studium je vysokoškolskou přípravou pro působení v útvech a jiných zařízeních armády. Pro absolventy bakalářského programu je připraveno navazující magisterské studium Vojenské tělovýchovy.

Uplatnění člověk, který vystudoval Vojenskou tělovýchovu, nenajde pouze v armádě, ale jeho dalším působištěm se může stát fitness centrum, jiná tělovýchovná zařízení, cestovní kanceláře, různá centra volného času, obecní úřady a podobné instituce. Pokud by absolvent chtěl být vojákem z povolání a pracovat pro některou z částí rezortu obrany, musí úspěšně ukončit magisterské studium Vojenské tělovýchovy. Pokud skončí s titulem bakaláře, nemůže obsadit takové místo v armádě, které by mu náleželo při získání magisterského titulu.

2.3 Velitelství výcviku – Vojenská akademie

Velitelství výcviku – Vojenská akademie, tak zní oficiální název rezortního vzdělávacího a výcvikového zařízení ve Vyškově. Jedním z hlavních úkolů je organizace a řízení základního výcviku, kterým musí projít každý, kdo se chce stát profesionálním vojákem. Tímto vzdělávacím střediskem projdou jak lidé, kteří z civilu vstupují do armády, ale také studenti vojenských škol. Jsou zde také pořádány různé kurzy, například aplikační kurzy, kterými mohou procházet důstojníci při povýšení či studenti nebo absolventi UO. Probíhá tu příprava pro velitele před odjezdem do zahraničních misí či k výkonu jiných funkcí ve strukturách NATO a EU. Akademie spolupracuje s různými zahraničními zeměmi ohledně výcviku vojáků. Pro svou práci jsou zde připravováni také lektoři a instruktoři výcviku. Jedním z dalších úkolů této instituce je tvorba a novelizování vojenských předpisů a publikací v oblasti operačního a bojového použití druhů vojsk. Akademie zastupuje AČR při jednání pracovních skupin NATO. Velitelství výcviku – Vojenská akademie udržují spolupráci s několika zahraničními partnery, partnerem je

například U. S. Army Training and Doctrine Command, Defence School of Transport, Leconfield, Velká Británie či Unteroffizierschule des Heeres, Delitzsch, Německo.

K akademii náleží Vojenský výcvikový prostor Dědice, který je vzdálen asi deset kilometrů od Vyškova. K dispozici jsou studentům a vyučujícím různé trenažéry a simulátory, které pomáhají při výuce.

V současné době se Vojenská akademie zaměřuje na několik typů kurzů. Prvním z nich je základní příprava, která je první etapou v kariéře profesionálního vojáka po nástupu do armády. „Cílem základní přípravy je naučit vojáka základní práva a povinnosti, zvládnout základní činnosti potřebné k přežití na bojišti a k boji, obsluhu a střelbu z ručních zbraní roje mechanizovaného družstva a vytvoření fyzických a psychických předpokladů pro výkon služby vojáka v činné službě.“¹⁵ Vojenskému profesionálovi ovšem nestačí pouze získat návyky, dovednosti a vědomosti, ale je důležité vojáka přesvědčit a vyvolat zájem o plnění zadaných úkolů. Délka základní přípravy se liší u typu účastníků, pro zájemce o vstup do armády je dlouhá tři měsíce, u nových studentů UO trvá dva měsíce a základní příprava vojáků aktivních záloh netrvá déle než 8 týdnů. Kurz je možné ukončit na vlastní žádost, úspěšným absolvováním, nebo naopak nesplněním všech daných kritérií, či pokud vzniknou nějaké zákonné důvody pro ukončení služebního poměru. Příprava je opřena o výcvikový řád, kterým se žáci musí řídit. Tento kurz se dělí na 4 fáze, z nichž první je nazvána Jsem voják!, kde jsou žáci seznámeni se základními pojmy. Druhou fází je střelecká příprava, po ní následuje taktický výcvik jednotlivce. Poslední z fází je Jsem profesionál!. U posluchačů UO a vojáků aktivních záloh je tento proces urychlen.

Dalšími typy kurzů jsou kariérové kurzy, které se dělí na Důstojnický kurz, Praporčický kurz a Poddůstojnický kurz. První zmíněný má trvání 7 měsíců, zbylé dva kurzy trvají po dvou měsících. Absolventi kurzů získávají informace, které jsou potřebné

¹⁵ *Velitelství výcviku - Vojenská akademie* [online]. 2009 [cit. 2011-02-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.vavyskov.cz/cs>>

pro jejich kariérní postup. Postupným úspěšným projitím získává voják vyšší hodnost a vyšší funkci, což znamená, že má větší kompetence.

Předposledním z druhů kurzů jsou účelové kurzy. Ty jsou zaměřeny na získání osvědčení, která se ve většině případů týkají řízení automobilů. Aby voják mohl řídit automobil patřící armádě, musí mít osvědčení k řízení vozidel ozbrojených sil. Dále je zde možnost získat či rozšířit civilní řidičské oprávnění. Možné je získání průkazu strojníka a osoby odpovědné za přepravu nebezpečného nákladu. V armádě to ale nefunguje tak, že voják přijde, absolvuje kurz a získá osvědčení. Vždy mu musí být daný kurz schválen nadřízenými. Často jej také musí nadřízení navrhnout na účast v kurzu.

V Armádě České republiky působí také hasiči, každá větší posádka má své požárníky. Kurzy pro tyto zaměstnance lze absolvovat pouze na Vojenské akademii ve Vyškově. Je zde nabízeno 13 typů výcviků. Nástupní odborný výcvik, chemická a technická služba, chemická a technická služba – ověření, lezecký výcvik – ověření, vyprošťovací zařízení, motorové řetězové pily, taktické řízení I a II a hasič strojník, to je pouze několik příkladů daných kurzů.

Zdejší místo nabízí poměrně širokou nabídku využití volného času. Ať se jedná o různá sportovní zařízení či společenské kluby. Ještě před několika lety zde sídlila Střední vojenská škola Jana Lucemburského.

3 Rozdíly mezi vojáky s vojenským a civilním vzděláním

Velké rozdíly panují mezi vojáky s vojenským a civilním vzděláním. Lidé, kteří vystudovali střední či vysokou školu s vojenským zaměřením často lépe zvládají práci v armádě. Naopak lidé s civilním vzděláním mohou mít problém s disciplínou, která zde panuje a na kterou jsou absolventi vojenských škol zvyklí. Již na škole musí studenti vojenských oborů dodržovat určitá pravidla nejen ve škole, ale i mimo výuku.

3.1 Motivy lidí bez vojenského vzdělání ke vstupu do Armády České republiky

Do nedávné doby byly jasným lákadlem peníze. Mnoho lidí si myslí, že vojáci z povolání mají nadprůměrně vysoké platy a k nim pobírají desetitisícový příspěvek na bydlení. Tento příspěvek sice vojáci pobírají, bez něj ovšem jejich plat příliš vysoký není. Tedy alespoň pokud se jedná o řadové vojáky ať už s vojenským či nevojenským vzděláním. Výše postavení vojáci na tom budou samozřejmě lépe. Od počátku letošního roku byly profesionálním vojáků stejně jako ostatním státním zaměstnancům platy o deset procent sníženy. Sníženy mohly být také různé příplatky, například osobní ohodnocení. Sám příspěvek na bydlení nemusí být motivem, ačkoliv je hezkým finančním přílepením. Armáda může vojáka převelet do jiného místa, kde si bude muset hradit ubytování. Od začátku příštího roku chce vláda zdanit i příspěvek na bydlení, čímž půjdou příjmy vojáků opět dolů.

Jedním z lákadel, které se týká peněz, může být výsluhový příspěvek. Nárok na jeho pobírání vzniká po patnácti odsloužených letech a jeho základní výše činí 5 % průměrného měsíčního hrubého platu. Maximální hodnota, které může příspěvek dosahovat je 55 % až 60 % zprůměrného měsíčního hrubého platu, ovšem tato hodnota je výjimečná a týká se zejména pilotů. Za více jak 20 let služby náleží bývalému vojákovi 36 % z průměrného měsíčního hrubého platu. Příspěvek se pobírá v plné výši do věku,

který je o dva roky vyšší, než v jakém vzniká nárok na starobní důchod. Po dosažení tohoto věku je vyplácena částka, která tvoří rozdíl mezi důchodem a výsluhovým příspěvkem. V současné době je dávka zdaněna 15ti procenty. Proti zdanění se však všechny zúčastněné strany, tedy vojáci, policisté a hasiči, chtějí bránit.

Peněžní motivací může být také účast na zahraniční misi, odkud si vojáci vozí poměrně hezké peníze. Ačkoli dříve si peněz vozili více. Nikdy ale není jisté, zda se člověk po vstupu do armády na misi dostane. Je zajímavé, že někteří z vojáků jezdí na mise vícekrát, někteří dokonce i pravidelně a vůbec nemusí mít o účast v zahraničí žádný zájem. Oproti tomu jsou vojáci, kteří by na misi z nějakého důvodu jet chtěli, ale možnost se jí zúčastnit nemají.

Dalším motivem může být jistá prestiž tohoto povolání. Mnoho lidí tato práce zajímá, lidé kladou otázky vojákům ohledně jejich zaměstnání. Často jsou pro lidi ještě zajímavější ženy pracující u OS. V posledních letech ale i prestiž vojenského povolání klesá. V poslední době vyplouvají na povrch různé aféry, za které vojáci z povolání nemohou, přesto je ovlivňují.

Pro někoho také může být podnětem vstupu do armády touha či zájem po ochraně své vlasti. Ačkoliv v poslední době poměrně často vyvstává otázka, zda by vůbec byla česká armáda schopna svou zemi ubránit.

Tyto samé motivy mohou platit také u uchazečů a studium na Vojenské střední škole a Vyšší odborné škole Ministerstva obrany, na Univerzitě Karlově a na Univerzitě obrany. K zájmu o studium na vojenských školách může přispět také to, že studenti UO dostávají plat a mají celkově menší finanční náklady než studenti jiných škol. Toto ale neplatí na Vojenské tělovýchově Univerzity Karlovy v Praze. Ovšem otázkou zůstává, jak moc je plat a kapesné motivující, když se studenti zavážou, že odslouží danou dobu v aktivní službě. Pokud tuto podmínku nesplní, musí se vyplatit.

3.2 Postavení vojáků s civilním a vojenským vzděláním v Armádě České republiky

Člověk, který chce vstoupit do AČR, nemusí mít vojenské vzdělání. Žadatel o místo může být absolventem jakékoliv školy a musí být minimálně vyučený.

Od 1. ledna letošního roku nastupují do armády lidé z civilu s hodností vojína. Studenti UO začínají s hodností o jeden stupeň vyšší, tedy s hodností svobodníka. V bakalářském studiu postupují přes desátníka na četaře. V magisterském studiu se dále dostávají na hodnost rotného a rotmistra. Postup na vyšší hodnost dostávají za každý úspěšně ukončený ročník. V dnešní době ovšem neznamená, že čím má voják vyšší vzdělání, tím má také vyšší hodnost. Po úpravě zákona o vojácích z povolání, závisí hodnost vojáka na místě, které mu bylo přiděleno. Může se také stát, že voják přijme místo a bude muset jít s hodností dolů, protože k tomuto místu náleží hodnost nižší. Je ale také možné povýšit. Ovšem voják nesmí spoléhat na to, že práci s vyšší hodností získá zadarmo, často musí projít různými kurzy.

Po nástupu do pracovního procesu jsou kromě hodností rozděleny také funkce. Funkcí se rozumí místo, na kterém dotyčný člověk působí, typickým příkladem může být funkce hlavního kaplana nebo funkce velitele Vzdušných sil. Evidentní je, že čím je vyšší hodnost a funkce, tím větší jsou různé osobní příplatky a příspěvky.

Je samozřejmé, že lepší pozice obsadí lidé, kteří mají požadované vzdělání. Toto se netýká ale pouze armády. Přednost mají i ženy, které vystudovaly vojenskou školu. Často se ale takové obsazování míst nemusí vyplatit, protože ženy některé činnosti nemusejí zvládat tak dobře jako muži. Tímto nechci ženy nijak shazovat, ale některé pracovní věci v armádě by měli zastávat pouze muži. „Fyzická výkonnost žen je zhruba o čtvrtinu nižší než u mužů. Trénovaná žena dosahuje hodnot netrénovaných mužů.“¹⁶ Nevýhodou jsou také jiné biologické faktory u žen. Podle výzkumů uvedených v publikaci *Profesionalizace*

¹⁶ PERNICA, Bohuslav. *Profesionalizace ozbrojených sil: Trendy, teorie a zkušenosti*. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2007. 247 s. ISBN 978-80-7278-381-6

ozbrojených sil: trendy, teorie a zkušenosti od Bohuslava Pernici, můžeme soudit, že zaměstnávat ženy – vojákyně nemusí být pouze nevýhodou. Dle výzkumů jsou ženy mnohem spolehlivější a méně náchylnější k závislostem.

4 Výchova v Armádě České republiky

Lidé, kteří vstoupí do Armády České republiky a zejména žáci či studenti vojenských škol, prochází jiným edukačním procesem než jejich vrstevníci na civilních školách. Odlišný edukační proces je způsoben tím, že lidé studující na vojenských školách mají jiné povinnosti než jejich vrstevníci. Edukační proces má dvě složky, kterými jsou výchova a vzdělávání. Ty se současně prolínají. Není možné říci, že by tento proces probíhal pouze ve škole nebo pouze mimo ni.

4.1 Výchovné působení ve vojenských školách

Co si můžeme představit pod pojmem škola? Asi každý člověk si sám umí představit, co taková škola je. Jan Průcha o ní píše, že je to „instituce ve veřejném (státním) nebo soukromém vlastnictví, v níž jsou dětem a mládeži zprostředkovávány v systematickém vyučování vědomosti a dovednosti, jež jim mají umožňovat samostatné životní činnosti v rámci státního a společenského uspořádání. Školy to poskytují zpravidla v určitém vymezeném čase, nacházejí se nezávisle na střídání žáků a učitelů na stejném místě a orientují se na přejaté formy výchovy a vzdělávání. Usilují o uskutečňování určitých cílů vzdělání a výchovy.“¹⁷ Oproti běžným civilním školám je studium na vojenské škole koncipováno odlišně. Žáci mají jako na jiných školách stanoven denní rozvrh, kde jsou sepsány předměty, kterých se mladí vojáci musí účastnit. Často se mezi těmito předměty objevuje tělesná výchova. Je samozřejmé, že dobrý voják musí mít dobrou fyzickou kondici. Každý obor má své zaměření, které má své odborné vojenské předměty. Všichni vojenští studenti musí ovládat pořadová cvičení, která jsou důležitá

¹⁷ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika : Věda o edukačních procesech*. Praha : Portál, 1997. 495 s. ISBN 80-7178-170-3

v kariéře profesionálního vojáka. Pořadové cvičení si můžeme představit jako sjednocení pohybů celé jednotky. Typickým příkladem mohou být různé vojenské přehlídky.

V rámci výuky se jezdí na různá taktická cvičení, kde žáci a studenti mohou kromě teorie zažít také některé naučené věci v praxi. V České republice existuje v současné době několik velkých výcvikových prostorů, kam lze na tato cvičení jet. Cvičení nemusí probíhat pouze na jaře nebo v létě, vojáci by měli být schopni zvládnout jakékoli podmínky pro výkon své práce.

Na vojenské škole nemusí učit pouze vojenští vyučující, ale i civilně vzdělaní učitelé. Je jasné, že odborné předměty budou vyučovat lektoři, kteří mají praxi v oboru. Naopak všeobecné předměty mohou vyučovat i civilní zaměstnanci.

4.2 Výchovné působení mimo školu

Pro studium na vojenské škole platí striktnější dodržování pravidel i mimo ni. Všichni studenti jsou ubytováni v jednom komplexu, i když bydlí nedaleko od školy. Pravidla jsou zde velmi podobná jako na obyčejných internátech. Liší se pouze tím, že studenti nesmí čistit součásti výstroje a výzbroje na chodbách ubytovny. Pro studenty vojenských škol je ubytování bezplatné.

Pro vojáky, kteří jsou již zaměstnáni na některém z útvarů, jsou připraveny různé kurzy. Tyto kurzy doplňují jejich vzdělání a zkušenosti. V rámci své práce si mohou doplnit například jazykové znalosti, zejména z anglického jazyka. To u nich zvětšuje pravděpodobnost, že budou vybráni za účastníky některé ze zahraničních misí. U vojáků se jedná o jazykové zkoušky STANAG. Dále mohou absolvovat kurzy, které nabízí Vojenská akademie ve Vyškově. Výhodou může být absolvování řídičského kurzu, kdy voják získává vojenské řídičské osvědčení a může poté řídit příslušná auta, která patří armádě.

5 Rozdíl ve výchově v Armádě České republiky dnes a v minulosti

K 1. lednu 2005 byla zrušena základní vojenská služba, jejíž počátky můžeme najít již v roce 1649. V této době ale vojáci vstupovali do armády dobrovolně a na celý život. O více jak sto let později zavedl Josef II. povinné vojenské odvody pro nejchudší vrstvy. V těchto časech byli vojáci odváděni často násilím. Opět se muži stávali vojáky na doživotí. To skončilo na začátku 19. století, kdy byla doba služby zkrácena u jezdeckva na 12 a u dělostřelectva na 14 let. O necelé půlstoletí později se povinnost opět zkracovala a to na 8 let. V této době ovšem nebyla řízena žádným branným zákonem.

Velký význam ve vývoji AČR hraje také Severoatlantická aliance, které je Česká republika členem. Naše republika se k NATO připojila v roce 1999.

5.1 Výchova před a po profesionalizaci Armády České republiky

Před profesionalizací AČR zde sloužili zejména vojáci základní služby. Povinná vojenská služba jako taková vznikla v roce 1868 branným zákonem. Od tohoto roku byla služba v armádě povinná pro většinu mužů. V této době délka dosahovala tří let aktivní služby, sedmi let v záloze a dvou let v zeměbraně. Zeměbrana byla podporou pro brannou moc. Postupně se opět délka služby zkracovala. V samostatném Československu byla všeobecná branná povinnost vyhlášena v roce 1920. Po skončení základní vojenské služby musel každý z vojáků projít čtyřmi cvičeními. Pokud byli v roce 1927 a později nabráni muži nad daný počet, byli zařazováni do náhradní zálohy. V této době existovaly také úlevy z povinné vojenské služby pro živitele rodin, majitele důležitých průmyslových či zemědělských institucí. Po válce zůstával nadále v platnosti branný zákon z předmnichovské éry, byly zde pouze malé výjimky. V roce 1949 přichází nový branný zákon, který byl v pozdějších letech několikrát novelizován. Doba základní služby v armádě byla v těchto dlouhých letech ustanovena na 24 měsíců. O rok později byla vydána novela, která umožnila odklad pro při povolávání do základní a náhradní služby i

pro vysokoškolské studenty. Dva roky poté byla povinnost opět zkrácena a to na jeden rok. V roce 1999 přichází nový branný zákon.

V roce 2003 byl tehdejším ministrem obrany Jaroslavem Tvrdíkem předložen návrh na zrušení základní vojenské služby k poslednímu dni roku 2004, který byl přijat. Poslední branci nastupují na vojnu 30. března 2004. Těsně před Vánoci téhož roku odchází poslední vojáci základní služby do civilu. Od 1. ledna 2005 se stává česká armáda plně profesionální institucí. Branná povinnost se ale ještě může vrátit, ale pouze v případě ohrožení státu či za válečného stavu.

Základní vojenská služba či náhradní vojenská služba jsou určitě největším rozdílem ve výchově před a po profesionalizaci Armády České republiky. V dnešní době vstupují do armády pouze lidé, kteří do ní vstoupit chtějí. A také zde panují jiné podmínky. V době, kdy na vojnu přicházeli vojáci základní služby, byly tvrdší výcviky. Muži se museli naučit zacházet se zbraněmi, absolvovali různá taktická cvičení. Věci, kterými se zabývají profesionální vojáci stále dokolečka, museli vojáci základní služby zvládat rychleji a ne tolik do hloubky. Jejich úkolem byl také úklid a jiné povinnosti, které se týkaly chodu objektu. Branci často nebyli umístováni do okolí svého bydliště, ale naopak poměrně daleko od něj. Vycházky nebyly časté a cesty domů byly časté ještě méně. Na vojně také mohla panovat šikana slabších jedinců. Ale jisté je, že služba na vojně neměla jen negativní důsledky. Chlapci zde dospívali v muže a vraceli se domů s jinými, často lepšími návyky.

5.2 Armáda České republiky před a po vstupu do NATO

Severoatlantická aliance neboli NATO (North Atlantic Treaty Organization) vznikla v dubnu 1949 podepsáním Washingtonské smlouvy. Hlavním cílem je ochrana svobody a bezpečnosti všech členů politickými a vojenskými prostředky, které jsou v souladu se zásadami Charty OSN. Aliance vznikla jako záruka bezpečnosti pro demokratické západoevropské země před případným útokem Sovětského svazu. Jednou z věcí, které měly tomuto útoku zabránit, byla dohoda, že útok na jednu z členských zemí bude brán jako útok na celou alianci, včetně Spojených států. Původně byla smlouva podepsána dvanácti státy. Dohoda o kolektivní obraně platí neustále. Poprvé byla tato dohoda využita

po teroristických útocích na New York a Washington v roce 2001, což vyústilo ve vstup spojeneckých vojsk do Afghánistánu. „Členstvím v NATO se Česká republika stala poprvé v historii československého a pak i českého státu součástí fungujícího systému kolektivní obrany.“¹⁸

NATO má dvě hlavní části. Politickou strukturu NATO tvoří Rada NATO, Výbor pro plánování obrany, Skupina pro jaderné plánování, Hlavní výbory NATO, Generální tajemník NATO a Mezinárodní sekretariát. Vojenská struktura NATO se dělí na Vojenský výbor NATO, Mezinárodní vojenský štáb a Integrovanou vojenskou strukturu NATO.

Jednotky Severoatlantické smlouvy působily v různých vojenských operacích v různých zemích. První z misí byla Bosna a Hercegovina, poté následovaly mise v Jugoslávii, Afghánistánu a Iráku.

Tyto a jiné zahraniční mise mají velký vliv i na české vojáky, kteří se jich účastní. Vojáci české armády nepůsobí v bojových, ale v mírových misích. Jejich úkolem tedy není bojovat za každou cenu. Čeští vojáci spíše střeží objekty a areály či mají pomáhat při školení jiných jednotek.

Zahraniční mise mají na každého vojáka velký vliv, ať už fyzický či psychický. Vojáci jsou odloučeni od rodin a svých přátel na několik měsíců. Dostávají se do jiného, neznámého prostředí, kde nikdy netuší, co se najednou může stát. Ačkoli při vstupu do armády prochází psychologickými testy, člověk nikdy neví, jak dotyčný bude zvládat tak dlouhé odloučení od svého obvyklého prostředí. Stejně tak může působit fyzická zátěž. Jsou zde jiné podmínky pro práci a jiná je i náročnost práce. Jednou z výhod zde může být zlepšení si angličtiny. V misích jsou jednotky z různých zemí, proto se zde mluví převážně anglicky. To je důvodem, proč jsou po účastnících mise vyžadovány jazykové zkoušky zaměřené na výkon vojenské práce.

¹⁸ ROUŠAR, Jaroslav. *Česká republika a její profesionální armáda*. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2006. 159 s. ISBN 80-7278-331-9

6 Voják profesionál x voják v záloze

Ačkoli má Česká republika profesionální armádu, jejímž úkolem je chránit náš stát, nejsou vojáci z povolání jedinými lidmi, kteří by se v případě ohrožení státu na ochraně podíleli. Pomoc by přišla také ze strany dobrovolníků a bývalých zaměstnanců armády, tedy vojáků v záloze.

6.1 Aktivní záloha ozbrojených sil

Hlavním důvodem, proč aktivní záloha existuje, je možnost doplnění armády při ohrožení státu za válečného stavu, ale také při vzniku nevojenských krizových situací jakými jsou například záplavy či jiné živelné pohromy. Snaží se zabránit škodám na životech a majetku a také odstraňuje následky pohrom. Aktivní záloha vychází ze zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

Kromě výše uvedených důvodů ke vzniku aktivní zálohy je, dle mého názoru, dobrým důvodem snaha zabezpečit civilní dohled či kontrolu uvnitř Armády České republiky, která by mohla po zrušení základní vojenské služby chybět. Také je možné využít zájem občanů aktivně se zapojit do ochrany státu.

Jako příslušníci aktivní zálohy během míru jsou přijímáni muži či ženy, kteří jsou občany ČR, spadající do věkové kategorie osmnáct až šedesát let. Žadatelé musí být zdravotně způsobilí a trestně bezúhonní. Ozbrojené síly mohou žadatele odmítnout z důvodu, že ho nepotřebují. Dobrovolník kontaktuje Krajské vojenské velitelství, pod které spadá, zde je uzavřena dohoda na tři roky. Dohodu je pak možné opakovaně prodlužovat. Od dohody je ovšem také možno odstoupit, vždy je nutné dodat písemné odstoupení. Koncem působení v aktivní záloze může být i neprodloužení dohody.

Jednou z povinností vojáka v aktivní záloze, kterou musí v období míru vykonat, je vojenské cvičení. Velmi záleží na tom, jestli dobrovolník, který do aktivní zálohy vstoupil, prošel základní či náhradní vojenskou službou nebo neprošel. Voják, který ani jednou ze služeb neprošel, musí absolvovat cvičení, které je dlouhé 8 týdnů. V každém dalším

roce jsou to již jen 3 týdny. Pokud voják službu splnil, jezdí pouze na třítydenní cvičení. Termíny cvičení se vojáci dozvídají na počátku kalendářního roku a cvičení většinou neprobíhají v kuse, ale po částech. Tato cvičení jsou vždy plánována dopředu. Účastníci aktivní služby ale mohou být povoláni i neplánovaně, zejména v případě živelných pohrom nebo jiných vážných situacích. Nařízení může vydat vláda, v tomto případě se voják také musí cvičení zúčastnit. Neplánovaná cvičení nemohou přesáhnou 14 dní v kalendářním roce.

Ačkoli se lidé hlásí do aktivní zálohy dobrovolně, dostávají malé příspěvky, které představují výši 500 Kč za měsíc. Tyto příspěvky jsou nezdaněné a vyplácejí se pouze jednou za rok. Vždy do konce ledna za uplynulý rok. Při účasti na cvičení voják dostává poměrnou část dvojnásobného měsíčního služného dle dosažené hodnosti. Základní částky měsíčního služného se dle hodnosti pohybují od 550 Kč do 2 000 Kč. Pokud je účastník aktivní zálohy povolán na vojenské cvičení, má nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku. Hrazeny jsou vojákovi také jiné výdaje, jako je například jízdné do místa cvičení a zpět do jeho bydliště. Po dobu cvičení mají vojáci aktivních záloh nárok na bezplatné ubytování a stravování, po jeho skončení si mohou nechat zdarma vyčistit stejnokroj.

Povinnosti ovšem nemá pouze člověk, který do aktivní zálohy vstoupil, ale i jeho zaměstnavatel. Paragraf číslo 204 zákona číslo 262/2006 Sb., zákoníku práce, hovoří o povinnosti zaměstnavatele omluvit zaměstnance v práci po nezbytně nutnou dobu, jestliže má zaměstnanec povinnost dostavit se na vojenský správní úřad v souvislosti s výkonem jeho branné povinnosti. Také musí zaměstnavatel omluvit dobu, kterou zaměstnanec potřebuje na cestu do místa vojenského cvičení. Náhradu příjmu, jak jsem již zmínila, platí příslušný vojenský správní úřad. Zaměstnavatel nemůže dát zaměstnanci výpověď během ochranné doby. Ta trvá ode dne, kdy byl zaměstnanci doručen povolávací rozkaz (či pokud byla uveřejněna vyhláška, která obsahuje hromadný povolávací rozkaz) do uplynutí čtrnácti dní od ukončení služby. Pokud je voják povolán na cvičení v době své dovolené, přestává dovolenou čerpat.

Pro zaměstnavatele ale mohou plynout také výhody, pokud má mezi svými zaměstnanci vojáka aktivní zálohy. Pokud je zaměstnanec přijat do aktivní zálohy, pak je jisté, že je ve velmi dobrém zdravotním stavu a je trestně bezúhonný. Příslušníci aktivní

zálohy mají jiné zkušenosti než lidé, kteří na vojně nikdy nebyli. Jsou schopní vydávat a přijímat rozkazy, je u nich velká orientace na plnění různých úkolů, jsou schopni pracovat i v těžších podmínkách a nečekaných situacích. Dle oficiálních stránek Armády České republiky jsou u příslušníků aktivní zálohy garantovány určité morální standardy.

I když se vojáci do aktivní zálohy hlásí dobrovolně, nemusí vždy bezpodmínečně každou aktivitu splnit. Branný zákon nabízí možnost mimořádně odmítnout službu z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání.

6.2 Svaz vojáků v záloze

„Svaz vojáků v záloze České republiky, je podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, občanským sdružením, zřízeným k zabezpečování výchovy, tělovýchovy a sportu ve sféře branných, technických a jiných společenských aktivit obyvatel České republiky, osvěty brannosti a propagace Armády České republiky. Sdružuje na zásadách nepolitičnosti, nezávislosti a dobrovolnosti fyzické osoby se zájmem o vojenství, vojenskou historii, branně sportovní a branně technickou činnost a o prohlubování vojenských odborností.“¹⁹ Jako kterékoli jiné občanské sdružení, musí mít i Svaz vojáků určité své stanovy a pravidla, která musí jeho členové dodržovat. Mezi hlavní úkoly a cíle spolku patří organizace branně sportovních a branně technických akcí pro své členy i pro veřejnost, provoz sportovní střelby dle národních svazových pravidel a řádů, školení rozhodčích a odborných instruktorů. Dále vede vojáky v záloze k rozvoji a udržování získaných vojenských dovedností, vytváří dobrovolné zájmové a odborné skupiny, které se věnují studiu vojenské historie a otázek současného vojenství. Svaz provozuje amatérskou radiostanici.

Ve Svazu vojáků v záloze lze získat členství dvojího typu, řádné nebo čestné. Čestným členem se může stát osoba, kterou schválí alespoň tři pětiny členů na členské schůzi Svazu vojáků v záloze. Dále je možné se členem svazu stát po získání alespoň tří

¹⁹ *Svaz vojáků v záloze České republiky* [online]. 2006 [cit. 2011-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.svz-cr.cz/>>

pětin hlasů od Ústředních rozhodčí Svazu vojáků v záloze nebo rozhodnutím Klubů vojáků v záloze. Čestné členství je doloženo diplomem. Stejným způsobem může být členství odebráno. Naopak řádným členem se může stát občan České republiky nebo příslušník jiné země, který získal v naší republice trvalý pobyt, který souhlasí s programem činnosti a stanovami svazu, podporuje jeho činnost a je evidován či zaměstnán v některém z Klubu vojáků v záloze. O přijetí do klubu rozhoduje rada Klubů vojáků v záloze. Člověk může být členem pouze jednoho Klubu vojáků v záloze.

Řádné členství nabízí několik základních povinností a práv. Mezi povinnosti samozřejmě patří dodržování stanov a usnesení spolku. Každý člen je povinen platit členský příspěvek, jehož výše je v současné době 50 Kč za rok. Mezi základní úkoly patří propagace a nábor nových členů do skupiny a také důstojná reprezentace Svazu a Klubu vojáků v záloze. Příslušník má právo zúčastnit se jakékoli činnosti Svazu dle svých možností a zájmů, účastnit se schůzí a hlasovat, vyjadřovat svobodně své názory a stanoviska k činnosti a hospodaření v průběhu schůze. Může volit či být volen do všech funkcí v Klubu i Svazu vojáků v záloze. Některá práva a povinnosti jsou pro děti a mládež omezena.

Členství v klubu není dané doživotně, existuje několik způsobů, jak může zaniknout. Příslušník Svazu může odstoupit sám, uplynutím tříměsíční lhůty, během které není řádný člen evidován. O odchodu vojáka může rozhodnout i svaz sám, tedy jeho členská schůze. Pokud dotyčný nezaplatí členský příspěvek, jeho působení zde také končí. Další možností je zánik svazu či úmrtím člena. Cizímu příslušníkovi zaniká členství ukončením povolení k trvalému pobytu na území České republiky.

Klub vojáků v záloze je hlavní organizační jednotkou Svazu vojáků v záloze, který má svou právní subjektivitu. Může vzniknout, pokud je alespoň 5 zájemců o založení a podají přihlášku k registraci Ústředním rozhodčím Svazu vojáků v záloze.

Svaz vojáků v záloze pořádá různé soutěže ve střelbách. Sám tyto soutěže řídí, organizuje, dohlíží na technické zabezpečení soutěží. Na svých webových stránkách má uveřejněny veškerá pravidla, která se těchto soutěží týkají.

7 Duchovní a psychologická služba v Armádě České republiky

Tyto dvě instituce spadají pod Armádu České republiky a poskytují své služby právě jejím zaměstnancům a v některých případech také jejich rodinám. Vojáci jsou často vystaveni stresu ve své práci mají velmi odlišné podmínky než civilní zaměstnanci, často také odjíždí pracovně do zahraničí. Někteří z nich tyto situace nemusejí sami zvládat a potřebují vyhledat pomoc. Tu jim může poskytnout duchovní či psychologická služba.

7.1 Duchovní služba

První z vojenských kaplanů začal působit v roce 1996 na zahraniční misi v Bosně a Hercegovině. Jeho působení mělo velmi pozitivní vliv, proto padlo rozhodnutí o založení duchovní služby pro celý resort Ministerstva obrany. Duchovní služba vznikla na základě dohody mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví. Armáda má k dispozici také svůj kostel, tedy kostel svatého Jana Nepomuckého na Praze 1 a kaple ve Vyškově, v Bechyni a v Žatci.

Úkolem duchovního je zejména podpora velitelů jakéhokoli stupně v jejich odpovědnosti za naplňování a ochranu života každého vojáka a občanského zaměstnance v jejich práci. Dalším úkolem je nabízení pomoci při řešení jakýchkoliv problémů, které se týkají pracovního, osobního i rodinného života zaměstnance rezortu MO. Duchovní může také přispívat k rozvoji a prohloubení demokratických tradic evropské kultury a vytvářet podmínky pro naplňování ústavně zaručených lidských práv, která souvisejí se svobodou vyznání.

Hlavním orgánem, který spojuje Ministerstvo obrany s církvemi je Rada pro duchovní službu, která se skládá z hlavního kaplana Armády České republiky, jednoho duchovní z církví, které se dohody účastní a zároveň působí jako poradce ministra obrany pro duchovní službu. Tohoto poradce jmenuje sám ministr obrany na základě návrhu zástupců Ekumenické rady církví, České biskupské konference, zástupce armády, kterého

určuje náčelník generálního štábu a zástupce Civilní ochrany, kterého určí velitel Civilní ochrany České republiky. Zasedání rady svolává hlavní kaplan pravidelně dvakrát do roka. Rada se může sejít také na žádost jednoho z členů rady a to nejpozději do jednoho měsíce od přijetí žádosti. Hlavní kaplan, který stojí v čele rady, je přímo podřízen náčelníkovi GŠ. Jeho služba by měla trvat nejméně 4 roky, nanejvýš 8 let. Vojenští duchovní jsou podřízeni velitelům a působí jako jejich poradci. Duchovní nesmí být pověřován úkoly, které nesouvisí s jeho činností a posláním. Po odborné stránce je podřízeným vojenskému duchovnímu na vyšším velitelském stupni. Zároveň není nijak narušena podřízenost v rámci struktury jeho církve.

Vojenský duchovní je voják s důstojnickou hodností, platí pro něj všechna práva a povinnosti další služby. Vojenského duchovního lze poznat na první pohled, je vybaven zvláštním označením. Při výkonu jeho služby zůstává právo mlčenlivosti. Kterýkoliv voják či jiný zaměstnanec MO má právo vyhledat, přijmout či odmítnout pomoc duchovního.

Hlavní náplní práce duchovního je vytváření pozitivní atmosféry pro zlepšování a prohlubování vzájemné důvěry v útvaru osobním příkladem a aktivní motivací. Je poradcem velitele v oblasti lidských hodnot, vojenské etiky, morálky a mezilidských vztahů. Měl by být k dispozici všem vojákům útvaru, u kterého působí, a jejich rodinným příslušníkům. Dále preventivně působí proti konfliktům v mezilidských vztazích. Má právo vyslovovat se k otázkám, které se týkají lidského rozměru služby vojáků v jeho jednotce. Může pořádat bohoslužby. Také hájí zájmy všech pracovníků z rezortu MO s jiným vyznáním. Spolupracuje s duchovními jiných církví, jiných armád a s vojenskými lékaři, psychology a jinými pracovníky, zabývajícími se sociální politikou v rezortu MO.

Velitelé by měli svému kaplanovi zajistit prostorové podmínky pro výkon jeho služby, pro diskretní rozhovory s pracovníky, prostor pro bohoslužby a základní materiál. Jiné než klasické součástky vojenské výstroje zabezpečuje příslušná církev, hradí je MO. V průběhu služby může po dohodě duchovní studovat.

7.2 Psychologická služba

Psychologická služba Armády České republiky byla zřízena Rozkazem ministra obrany a jejím úkolem je podpora duševního zdraví, zvýšení psychické připravenosti a zlepšení života vojáků ve službě a občanských zaměstnanců MO. Dále by měla přispívat k prohloubení prevence sociálně – patologických jevů.

K výcviku vojáků patří fyzická i psychická příprava. Nestačí však pouze teoretická příprava, ale je nutné i navozování náročných situací v praxi. Důležitými okruhy psychologické přípravy jsou zátěž a její zvládnutí, tvorba a vedení týmů, aplikace poznatků psychologie do podmínek vojenské praxe, zásady vedení psychologické přípravy pro velitele.

Příprava se většinou dělí na tři části. První částí je základní příprava, kde se formuje odolnost vůči zátěžovým situacím ve výcviku jednotlivce, případně dvojic. Patří sem také vytváření, rozvíjení a upevňování psychické připravenosti k plnění úkolů při výcviku a k bojovému či jinému nasazení. Důležitou částí základní přípravy je formování mechanismů, které vedou k dosažení optimální úrovně regulace chování a zvyšování psychické připravenosti k úspěšnému zvládnutí bojové činnosti a specializovaných činností. Druhou částí přípravy je odborná a speciální příprava. Ta se zaměřuje na zvýšení psychické odolnosti jednotlivce k plnění úkolů a připravuje jedince k týmové spolupráci a rozvíjí jeho sociální návyky, které potřebuje pro úspěšné uplatnění v rámci kariéry v AČR. Poslední částí je výcvik jednotek. V této části psychologické přípravy jsou vojáci vedeni ke cvičení psychické zátěže, k pochopení fungování malé sociální skupiny a k rozvoji celkové sociální dovednosti.

Důležité je, aby psychologickou přípravu vedl zkušený vojenský psycholog. Měl by znát obsah a cíle daného tématu, aby nemohlo dojít ke špatnému výcviku zátěžových situací, které vojákovi nemusí pomoci, naopak mu mohou spíše ublížit.

Vojenští psychologové působí hlavně ve vzdělávacích a výcvikových střediscích a na útvech armády. Hlavním předmětem psychologické přípravy je zaměření na výkon vojenské profese jako takové. Je třeba systematicky vytvářet znalosti, dovednosti a návyky vojenského profesionála, které je nutné dále rozšiřovat a upevňovat. Profesionální voják by měl znát nároky a zvláštnosti vojenského prostředí, psychologické zvláštnosti jeho profese,

základní projevy zátěže a její důsledky. Dále by měl znát projevy nežádoucích forem komunikace, projevy a důsledky negativních sociálních vztahů, základní projevy nepřizpůsobivosti prostředí a sociálním podmínkám, základní zásady zdravého způsobu života jakožto předpokladu pro přirozenou psychickou odolnost. Ačkoli by toto měli všichni vojáci znát, stává se, že na působení vojenského prostředí připraveni být nemuseli. Jsou pak často překvapení, jak to v armádě chodí. To se týká zejména dívek. Kromě věcí, které by měl voják profesionál znát, jsou zde věci, které by měl umět. Měl by zejména umět regulovat své emoce, zvládat projevy nežádoucí komunikace, používat postupy zvládnutí zátěže, zvládat své postoje ve prospěch výkonu jeho profese. Rozhodně by měl umět rozpoznat projevy nepřizpůsobivosti prostředí a podmínkám. Měl by být také schopen udržovat svou psychickou připravenost k nasazení plnění úkolů na území ČR, ale i mimo něj. Voják musí být schopen přijímat za své specifické nároky a zvláštnosti profese a prostředí. Měl by být schopen se přizpůsobit, rozvíjet psychickou odolnost, komunikovat ve vojenském prostředí a podporovat týmovou spolupráci. Každý profesionální voják by měl mít zájem na sebezdokonalování a měl by mít snahu odvádět svou práci co nejlépe.

Psychologická služba může vojákům pomáhat nejen školeními, vzděláváním či praktickými cvičeními. Vojáci mohou vyhledat její pomoc při řešení různých pracovních nebo osobních problémů. Často jsou poskytovány psychologické služby před odjezdem na zahraniční mise, kdy se jedná hlavně o přípravu na kontakt a komunikaci s nepřítelem. Poté mohou vojáci vyhledávat služby během misí, které jsou na psychiku náročné. Psychologická služba také pomáhá s přípravou na návrat domů, do rodiny, do práce, tedy celkově do běžného života.

Závěr

V rámci Armády České republiky je možné najít několik dalších vlivů působících na výchovu a vzdělávání. Je samozřejmé, že na vojáky působí mnoho aspektů, které pomáhají formovat jejich osobnost. Tato práce je ale zaměřena především na faktory, které podle mě mají největší vliv na výchovu a vzdělání.

Práce mě přivedla k názoru, že motivace, které vedou muže či ženy ke vstupu do armády postupně klesají. V dřívějších dobách byly velkou motivací peníze. V dnešní době vojákům peníze spíše ubývají a nadále by ubývat měly. V posledních pár letech nejsou častá ani vojenská cvičení a postupně také z armády mizí některé složky techniky, protože na jejich údržbu není dostatek peněz. Další z motivací, která postupně vstupuje do pozadí a nejspíše i nadále bude do pozadí vstupovat, je určitá prestiž tohoto povolání. V poslední době se objevují různé armádní aféry, na které lidé reagují negativně. Na druhou stranu v nedávné době armádu potkalo propouštění, které by prý mělo v příštím roce přijít znovu. Otázkou je, zda bude v budoucnu důležitější motivace ke vstupu do armády, či motivace k setrvání v ní. To vše negativně působí nejen na potenciální uchazeče o práci vojáka, ale hlavně na vojáky samotné.

Největší vliv na výchovné působení mají vojenské školy, zejména Střední vojenská škola v Moravské Třebové a Univerzita obrany. Důležitá je v této oblasti také Vojenská akademie ve Vyškově, kterou si projde naprosto každý z profesionálních vojáků.

Použitá literatura a internetové zdroje:

ANTUŠÁK, Emil. Strategie a ekonomika v bezpečnostním systému České republiky. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2002. 141 s. ISBN 80-7278-143-X

Armáda České republiky [online]. 2008 [cit. 2011-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.armadaceskerekrepubliky.cz/>>

BARTÁK, Jan. Jak vzdělávat dospělé. Praha : Alfa, 2008. 100 s. ISBN 978-80-87197-12-7

BENEŠ, Milan. Andragogika. Praha : Grada Publishing, 2008. 135 s. ISBN 978-80-247-2580-2

Česká republika. Zákon o vojácích z povolání. In Sbírka zákonů. 1999, 13, 221, s. 1.12.1999

JANOŠEC, Josef. Bezpečnost a obrana České republiky 2015 - 2025. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2005. 200 s. ISBN 80-7278-303-3

KREJČOVÁ, Věra. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole. Hradec Králové : Gaudeamus, 2005. 93 s. ISBN 80-7041-391-3

KŘIVÁNEK, Arnošt. Vojenská profesní etika a mravní kodex vojenské organizace. In Vojenský profesionál v měnícím se světě 21. století. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2007. s. 311. ISBN 978-80-7278-416-5

MAJER, Petr, et al. Armáda České republiky a zahraniční mise. Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2003. 109 s. ISBN 80-7278-183-9

Ministerstvo obrany [online]. 2010 [cit. 2011-02-01]. Historie základní vojenské služby v Českých zemích. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/>>

Ministerstvo obrany [online]. 2010 [cit. 2011-02-25]. Dostupné z WWW:
<<http://www.army.cz/>>

PERNICA, Bohuslav. Profesionalizace ozbrojených sil: : Trendy, teorie a zkušenosti.
Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2007. 247 s. ISBN
978-80-7278-381-6

POL, Milan, et al. Kultura školy: Příspěvek k výzkumu a rozvoji. Brno : Vydavatelství
Masarykovy univerzity, 2006. 217 s. ISBN 80-210-3746-6

PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika: Věda o edukačních procesech. Praha : Portál, 1997.
495 s. ISBN 80-7178-170-3

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. Pedagogický slovník. Praha : Portál,
2003. 400 s. ISBN 80-7178-772-8

ROUŠAR, Jaroslav. Česká republika a její profesionální armáda. Praha : Ministerstvo
obran - Agentura vojenských informací a služeb, 2006. 159 s. ISBN 80-7278-331-9

ŘEHÁKOVÁ, Marcela; ČERMÁK, Jiří. 70 let vojenského školství v Moravské Třebové.
Praha : Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2005. 95 s. ISBN
80-7278-264-9

Svaz vojáků v záloze České republiky [online]. 2006 [cit. 2011-02-13]. Dostupné z
WWW: <<http://www.svz-cr.cz/>>

ŠVARCOVÁ, Iva. Základy pedagogiky. Praha : VŠCHT Praha, 2008. 315 s. ISBN 978-
80-7080-690-6

Univerzita obrany [online]. 2008 [cit. 2011-02-02]. Dostupné z WWW: <www.unob.cz>

Velitelství výcviku - Vojenská akademie [online]. 2009 [cit. 2011-02-07]. Dostupné z
WWW: <<http://www.vavyskov.cz/cs>>

Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové [online]. 2008 [cit. 2011-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.stsmo.cz/>>

Seznam příloh

Zkratky

Zkratky:

AČR – Armáda České republiky

ČR – Česká republika

GŠ – Generální štáb

MO – Ministerstvo obrany

OS – Ozbrojené síly

UO – Univerzita obrany